

ОБЈАВА ЗА МЕДИУМИ

Големо Градиште – Коњух меѓу 11 Европски културно-историски локалитети во потесната селекција на програмата „7-те најзагрозени“

Хаг/Луксембург, 6 Март 2014 – Водечката организација за Европско наследство „Европа Ностра“ и Институтот на Европската инвестициска банка ја објавуваат листата на 11 локалитети и споменици на културата, влезени во потесната селекција на програмата „7-те најзагрозени“ за 2014 година. Меѓу загрозените знаменитости, селектирани од страна на меѓународна група на експерти, покрај Големо Градиште - Коњух се: средновековен манастир во Ерменија, две историски маала во Касторија, Грција, цитадела од 18-от век во Италија, театарска сценска опрема од 19-от век во Белгија, и резиденцијален комплекс од 20-от век во Русија. Некои од спомениците се загрозени поради недостаток на средства или експертиза, а други поради негрижа и неадекватно планирање. Објавата на потесната селекција за оваа година се поклопува со отварањето на конференцијата „Наследството на прво место: кон заеднички пристап за одржлива Европа“ („Heritage First: towards a common approach for a sustainable Europe“), која ќе се одржи во Атина, во рамки на Грчкото претседателствување со Европската Унија. Финалната листа на 7-те најзагрозени споменици ќе биде објавена на 5 Мај, за време на конгресот „Европско Наследство“, во Виена.

Пит Јасперт (Piet Jaspert), претседателот на советодавната група на програмата „7-те најзагрозени“ изјави: “Овие споменици и локалитети беа избрани не само врз основ на нивните исклучителни споменички и културолошки вредности, туку и врз основ на сериозните опасности на кои истите се изложени. Еден од клучните аспекти во изборот беше залагањето на локалните заедници и посветеноста на различните јавни или приватни лица/организации за зачувување на овие споменици. Конечно, важен критериум беше и препознавањето на потенцијал кај овие локалитети да го стимулираа соocio-економскиот развој.

“Европа Ностра го поздравува растечкиот интерес на Европските Институции, вклучувајќи ја Европската Инвестициска Банка (EIB), за културното наследство како стратешки ресурс и двигател на одржлива Европа. Оттаму, сметаме на посветеноста на овие институции во помагањето на развојот на локалните, регионалните и националните власти во цела Европа, во нивните напори да го зачуваат и развиваат нашето наследство“, нагласи Дени де Керголе (**Denis de Kergorlay**), извршен претседател на Европа Ностра.

“Во 2013, како пилот година, програмата ‘7-те најзагрозени’ успешно ја подигна свеста за постоењето на загрозените споменици и локалитети ширум Европа и мобилизираше повеќе групи од интерес, од Португалија до Турција. Потенцијалот на оваа програма е огромен, но во потполност може да се реализира не само преку подршката од институциите на Европската Унија, туку и преку државните и приватните партнери. Спасувањето на нашето културно наследство е мисија во која мора да тргнеме заедно” додаде Керголе.

“Успешната обнова и промоцијата на културното наследство можат да имаат значајни социјални и економски придобивки на локално, регионално, па дури и на национално ниво, во смисла на поттикнување на туризмот, создавање на нови работни места и подобрување на условите за инвестиции. Токму затоа, Институтот на Европската инвестициска банка го подржува програмот за „7-те најзагрозени“, објасни Реми Јакоб (**Rémy Jacob**), декан на Институтот.

Оваа година, организации од цивилниот и јавниот сектор ширум Европа номинираа загрозени споменици и локалитети. Единаесет од нив влегоа во потесниот избор, кој го направи меѓународна група специјалисти од областа на историјата, археологијата, архитектурата, конзервацијата и

финансиите. Финалната листа на „7 најзагрозени“ ќе биде направена од Управниот одбор на Европа Ностра. „7-те Најзагрозени“ за 2014 ќе бидат објавени на прес конференција на 5 мај 2014 година, од страна на високи претставници на Европа Ностра и Институтот на Европската инвестициска банка, во куќата на Европа во Виена.

Европа Ностра ја започна програмата „7-те најзагрозени“ во Јануари 2013, заедно со Институтот на Европската инвестициска банка како партнер оснивач и Банката за развој на Советот на Европа како придружен партнер. Програмот е инспириран од сличен проект, успешно реализиран од Националниот завод за зачувување на историски споменици на Соединетите Американски Држави. „7-те најзагрозени“ не е програм за финансирање. Неговата цел е да биде катализатор на натамошни активности и да ја промовира „моќта на позитивните примери“.

11 Европски културно-историски локалитети во потесната селекција на програмата „7-те најзагрозени“

Манастир Барцракаш, Св. Ѓорѓи, Дсех, Ерменија

Овој манастирски комплекс, посветен на Св.Ѓорѓи - првиот званичен црковен поглавар на Ерменската црква, е датиран помеѓу 10 – 13 век. Сместен во културниот предел на селото Дсех, во длабока зелена клисура, камените структури на главната зграда се во руини, без кровови и обраснати се од вегетација. Рехабилитацијата на споменикот би овозможила Дсех да прерасне во туристички центар што ќе ја помогне и локалната економија. Меѓутоа, тоа може да се постигне само со помош на меѓународна експертиза и поддршка.

Сценска опрема на Бурла театарот во Антверп, Белгија

Бурла е последниот преостанат градски театар во Европа со оригинална сценска опрема, произведена во 1834 година, од француската компанија „Филастре и Камбон“ (Philastre and Cambon). Сценската опрема, како и нео-класицистичката зграда, проектирана од белгискиот архитект Пјер Бурла (Pierre Bourla) биле во потполност реставрирани во 1993 година, кога Антверп бил Европска престолнина на културата, а дури има добиено и награда Европа Ностра. Доколку историската и сеуште функционална опрема во горниот дел и под сцената се извади и се замени со модерна опрема – како што беше предложено од локалната компанија – единствениот театар во Европа каде во автентичен простор можат да бидат изведувани опери и драмски претстави од 19 век, ќе биде неповратно изгубен.

Тракиско светилиште, област Мишкова Нива, во Бугарија

Датиран од 5 до 3 век пред н.е., ова е најголемиот и најзначајниот споменик на античката Тракиска култура во регионот Мало Трново. Лоциран во срцето на најголемиот природен парк во Бугарија, до светилиштето може да се пристапи само преку шумска патека. Споменикот е изведен од убаво обработени мермерни блокови, поврзани со метални кламфи, а најимпресивниот елемент е секако 25 – метарскиот прстен околу него. Светилиштето е загрошено од временските услови и околната флора. За да се зачува локалитетот и да прерасне во едукативна и туристичка атракција, неопходни се Национална и Европска техничка и финансиска помош.

Историски маала Долчо и Апозари, во Касториа, Грција

Маалата Долчо и Апозари, со своите средновековни цркви и резиденцијални градби од 18 и 19 век, го прават езерскиот брег на планинскиот град Касториа еден од најзначајните во Југоисточна Европа. Од Втората Светска војна градот претрпел значителни оштетувања, што се должи на зголемувањето на популацијата како и на изградбата на бројните резиденцијални блокови. Економската криза и високата невработеност само ја влошиле ситуацијата. Локалните власти, невладините организации и приватното партнерство ги здружија силите за реставрирање на историските градби, но неопходна е и зголемена национална и Европска помош. Рехабилитацијата на овие маала ќе биде од витално значење за надминување на кризата на локално ниво.

Александријска цитадела, Италија

Ова е најзначајната хексагонална тврдина во Европа според Унеско, на чија привремена листа таа се наоѓа од 2006 година. Распространета на повеќе од 74 хектари, Цитаделата на Александрија е совршен пример на модерна тврдина. Таа била изградена помеѓу 1732 и 1808 година, и претставувала центар на неколку клучни моменти во историјата на Италија и на Европа. Најскоротата опасност за овој споменик е пролиферацијата на мошне инвазивен коров, чии корења сериозно ги поткопуваат ѕидовите. Локалната заедница и локалната власт се посветено ангажирани во оживувањето на цитаделата, но потребна им е поголема локална и меѓународна експертска и финансиска помош.

Големо Градиште, Коњух, Археолошки локалитет од римското време во Р Македонија

Големо Градиште е доцноантички град во римската провинција Дарданија, кој датира од доцниот 5 и 6 век. На простор од 17 хектари, неговиот урбанистички план, тврдините и црквите претставуваат иницијална фаза на развојот на Европскиот урбанизам и црковната архитектура. Археолошките ископувања открија голем број ретки и уникатни градби. Неопходни се итни мерки за да се заштитат остатоците од градот од неповолните временски услови, дивите копања и од натамошно пропаѓање воопшто. Со техничка и финансиска помош од Европа, локалитетот и неговата поширока околина би можеле да прераснат во археолошки парк со што ќе се поттикне и развојот на културниот и руралниот туризам.

Пако де Вилар де Пердизес во Монталегре, Португалија

Во текот на три столетија овој локалитет во далечното село Вилар де Пердизес во северна Португалија, обезбедувал материјална и духовна подршка на аџии, на нивниот пат кон Сантјаго де Компостела. Формиран во 1555 со папска була, таму имало болница, аптека и капела. Овие три градби денес се во поодмината фаза на распаѓање, додека вилата во која се интегрирани елементи на барокот и маниризмот од 16-от век е подеднакво сериозно загрошена поради нестабилноста на темелите. Реновирањето на локалитетот во функција на музеј и центар за интерпретација би помогнале во ревитализацијата на оваа Сантјаго рута на аџилакот во регионот и развој на туризмот.

Кариљони на Националната палата Мафра, Португалија

Двете кули на Националната палата Мафра поседуваат уникатен сет од 120 автентични бронзени камбани, поделени на часовни, литургиски и кариљонски звона. Овие извонредни музички инструменти кои покриваат опсег од четири октави се најголемите зачувани кариљони од 18 век во регионот. Заради неодржувањето и слабата конзервација дрвените конструкции кои ги носат камбаните се во опасност од уривање. Реставрацијата на двата кариљона би овозможила исполнување на автентична барокна европска музика и зајакнување на меѓународниот музички и културен круг. Меѓутоа, ова може да се оствари единствено со мултинационална техничка и финансиска помош.

Дрвени цркви во јужна Трансилванија и северна Олтенија, во Романија

Мали заедници ги подигале овие локални градби, користејќи дрво од густите шуми во Романија и традиционални градителски техники во 18 и 19 век. Скромната архитектура на овие цркви е нагласена со нивната привилегирана локација и уметничките мурали. Покрај нивниот историски, социјален и културен значај, поради малиот просторен капацитет и недостаток на услови за престој голем број од црквите биле напуштени во изминатите неколку декади, а денес тие се во поодмината фаза на распаѓање. Локалното население презема сериозни напори да ги рехабилитира овие градби и да ги стави во повторна употреба, но неопходна е подршка од национално и европско ниво.

Налеба Колор Роу во Черњаковск, Русија

Изградена во 1924 година, Колор Роу е единствениот преостанат пример на раните дела на признатиот германски архитект Ханс Шарун, во поранешна Источна Германија. Тоа е прототип на современата домашна архитектура и непосреден претходник на други пионерски социјални станбени проекти во Германија, како Зименштадт во Берлин (на листата на Унеско од 2008 г.) во кој Шарун истотака бил вклучен. Реставрирањето на Колор Роу е технички и финансиски предизвик за кој е неопходна интер(национална) соработка. Нејзиното реновирање и формирањето на истражувачки центар би го поттикнал развојот на туризмот и локалната економија.

Синагога во Суботица, Србија

Ова е еден од најдобрите примери на Арт Нуво црковната архитектура во Централна Европа. Дизајнирана од Унгарскиот архитект Марсел Комор и Дежо Јакаб и подигната во 1902 година, синагогата во Суботица е комбинација на модерна бетонско-челична структура со традиционални елементи на Унгарската народна уметност. Некогаш дом на големата еврејска заедница во регионот, синагогата била напуштена уште од Втората Светска Војна. Покрај конзерваторските зафати преземени во последните децении објектот останува сериозно загрошен. Меѓународна експертиза и солидарност се неопходни за да се зачува овој архитектонски и културен драгоцен камен.

Дополнителни информации за партнерите:

Еуропа Ностра (Europa Nostra) е Европска федерација на организации од областа на наследството. Опфаќајќи 50 земји во Европа и пошироко, организацијата е глас на цивилната заедница посветена на чувањето и промоцијата на европското културно и природно наследство. Формирана во 1963 година во Париз, Еуропа Ностра има свое седиште во Хаг, и канцеларија во Брисел. Нејзината пан-европска мрежа ја сочинуваат: 250 невладини организации со вкупно членство од неколку милиони членови, 150 државни институции или приватни компании, и 1500 индивидуални членови. Еуропа Ностра води кампањи за зачувување на загрозените споменици, локалитети и предели во Европа; таа ја слави исклучителноста преку системот за наградување на најдобрите примери, кои се доделуваат во партнерство со Европската Комисија, и настојува да влијае врз европските и националните политики кои се однесуваат на наследството. Претседател на Еуропа Ностра е светски познатиот оперски пејач Пласидо Доминго. www.europanostra.org

Европската Инвестициска банка (European Investment Bank - EIB) е институција на Европската Унија, во сопственост на нејзините земји членки, која овозможува долгорочно финансирање за промислени инвестиции со што би придонела за остварување на целите на политиките на Европската Унија. www.eib.org

Институтот на Европската Инвестициска банка (European Investment Bank Institute EIB-I) е промотор на европските иницијативи за општо добро. Создаден е како дел на групацијата Европска Инвестициска банка, во Јануари 2012 година, со цел да делува како катализатор на социјални, културни, образовни и истражувачки активности кои се насочени кон економскиот и социјален развој во Европа. Детални информации за активностите на EIB институтот можат да се добијат од нивната веб-страница <http://institute.eib.org/>

Банка за развој при Советот на Европа (Council of Europe Development Bank CEB) е “социјална банка на Европа”. Мултилатерална развојна банка со 40 земји членки, таа претставува главен инструмент на политиката на солидарност во Европа. Заштитата на европското културно наследство е дел на нејзиниот мандат. www.coebank.org

КОНТАКТ ЗА НОВИНАРИ

Europa Nostra

Joana Pinheiro, Communications Officer

E: jp@europanostra.org

T: +31 70 302 40 55

European Investment Bank

Sabine Parisse, Deputy Head of Division - Press Office

E: s.paris@eib.org

T: +352 43 798 33 40; M: +352 62 145 91 59

ЗА ПОВЕЌЕ ИНФОРМАЦИИ

www.europanostra.org/7-most-endangered

www.europanostra.org/advisory-panel

twitter.com/europanostra

www.youtube.com/user/EuropaNostraChannel

За фотографии со висока резолуција:

[Flickr](#)